

عنوان و نام پدیدآور: احکامی در باب نماز جماعت/
گردآورنده معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی [آستان قدس رضوی].
مشخصات نشر: مشهد: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی، ۱۳۹۱.
فروست: رهنما؛ ۵۲.
شابک: 978-600-6543-61-1
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: نماز جماعت
موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه
شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
رده بندی کنگره: BP۱۱۸۷ ۱۳۹۱ الف۳/
رده بندی دیویی: ۲۵۳/۳۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۶۵۵۵۰

۵۲ → احکامی در باب نماز جماعت

نویسنده: سیدمجتبی حسینی
آستان قدس رضوی
چاپ هشتم: پاییز ۱۳۹۱ (ویرایش جدید)
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
نشانی: حرم مطهر امام رضا (علیه السلام)، اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی
تلفن: ۰۵۱۱-۳۲۰۲۰ دورنگار: ۰۵۱۱-۲۲۴۰۶۰۲ rahnama@aqrazavi.org

به‌کوشش محمدحسین پورامینی
ویراستار: محمد مهدی باقری
طراح جلد: علی بیات
طراح لوگوی رهنما: مسعود نجابتی

↪ رسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **ره‌نما** گامی است در این مسیر.
همگام ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

احکامی در باب نماز جماعت

پرسش ۱. درباره وجوب نماز و فواید آن و نیز نماز جماعت توضیح دهید؟

﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾ (= نماز را به یاد من به پای دارید).^۱

نماز تنها در شریعت اسلام تشریع نشده است؛ بلکه این عبادت در ادیان پیشین نیز به شکل‌های مختلفی وجود داشت. قرآن مجید آن را از وصایای چند تن از پیامبران^۲ ذکر کرده است و امام صادق علیه السلام آن را آخرین و مهم‌ترین سفارش پیامبران دانسته‌اند.^۳

نماز ستون دین و **باارزش‌ترین** عبادت است که اگر در درگاه خداوند عز و جل پذیرفته شود، عبادت‌های دیگر نیز قبول می‌شود و اگر پذیرفته نشود، اعمال دیگر نیز ارزش نخواهد داشت.

از این رو، ترک آن، گناه کبیره است. پیامبر ﷺ فرمودند: «کسی که به نماز اهمیت ندهد و آن را سبک بشمارد، سزاوار عذاب آخرت است.»

نماز آثار و برکاتی متعدد دارد: احیای ذکر خدا ﷻ در فرد و جامعه: «أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدِكْرِي»؛^۴ کسب آرامش درونی: «أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ»؛^۵ بهترین عامل بازدارنده از فحشا و منکر: «إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ»؛^۶ بهترین وسیله تقوا و پرهیزکاری: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا... لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»^۷

نماز یازده جزء واجب دارد: نیت، تکبیره الاحرام، قیام (ایستادن هنگام تکبیره الاحرام و قیام متصل به رکوع)، رکوع، سجود، قرائت، ذکر، تشهد، سلام، ترتیب، موالات. پنج جزء اول، رکن نماز محسوب می شود؛ یعنی اگر انسان آن ها را به جا نیاورد یا در نماز اضافه کند، نمازش باطل می شود؛ خواه از روی عمد باشد یا به اشتباه. باقی اجزا را اگر انسان از روی اشتباه و فراموشی به جا نیاورد یا اضافه کند، نمازش باطل نمی شود.

رعایت برخی امور نیز بر **حضور قلب** نمازگزار می‌افزاید و در نتیجه، نمازش در پیشگاه حق پذیرفته‌تر خواهد بود: با انگشتان و دست‌ها و موی سر یا صورت بازی نکند؛ در هنگام خواندن حمد یا سوره یا ذکر، برای شنیدن حرف کسی سکوت نکند؛ از هر کاری که خضوع و خشوع را از بین می‌برد، اجتناب ورزد.

نماز **ترکیب** و هیئت خاصی دارد که اگر نمازگزار به شکل آن خلل وارد سازد، نماز از بین می‌رود و در نتیجه، باطل می‌شود. این‌ها را **مُبطلات** نماز نیز می‌گویند: سخن گفتن، خندیدن با صدا (نه لبخند)، گریستن برای کار دنیایی، روی از قبله برگرداندن، خوردن و آشامیدن، برهم‌زدن صورت نماز و کم‌وزیاد کردن ارکان نماز.

یکی از مصادیق نماز که ثواب فراوانی دارد و بر آن تأکید خاصی شده است، **نماز جماعت** است. در روایتی آمده است: «اگر یک نفر به امام جماعت اقتدا کند، هر رکعت از نماز آن ثواب صدوپنجاه نماز دارد و اگر دو نفر اقتدا کنند، هر رکعتی ثواب ششصد نماز

دارد و هرچه بیشتر شوند، ثواب نمازشان بیشتر می‌شود تا به ده نفر برسند. عده آنان که از ده گذشت، اگر تمام آسمان‌ها کاغذ و دریاها مرکب و درخت‌ها قلم و جنّ و انس و ملائکه نویسند، نمی‌توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند.^۸

از این رو، فقها گفته‌اند که حاضر نشدن به نماز جماعت از روی بی‌اعتنایی، جایز نیست و سزاوار نیست که انسان، بدون عذر نماز جماعت را ترک کند.^۹

پرسش ۲. در نماز فرادا بهتر می‌توانم به مستحبات عمل کنم. در این صورت هم آیا نماز

جماعت را توصیه می‌کنید؟

همه مراجع: بلی، نماز جماعتی که مختصر خوانده شود، از نماز فرادایی که آن را طول

بدهند، بهتر است.^{۱۰}

پرسش ۳. اگر امام جماعت نماز قضای خود را می خواند، اقتدا به او چه حکمی دارد؟

همه مراجع: اگر قضای نماز، یقینی باشد، اقتدا به او جایز است؛ ولی اگر نمازش را احتیاطاً قضا می کند، اقتدای نماز یومیه به او جایز نیست.^{۱۱}

پرسش ۴. اتصال به جماعت از چند جهت ممکن است؟

همه مراجع، به جز صافی و مکارم: اگر از طرف راست یا چپ یا جلو، به امام جماعت یا مأمومین متصل باشد، نماز صحیح است.

فاضل، صافی، مکارم: اگر از طرف راست یا چپ یا جلو، به امام جماعت یا مأمومین متصل باشد، نماز صحیح است؛ مگر در جایی که مأموم به واسطه دیوار و امثال آن، نمی تواند هیچ یک از افراد صف جلو را ببیند. در این صورت، بنابر احتیاط واجب، اقتدا صحیح نیست.^{۱۲}

پرسش ۵. اگر بعد از نماز بفهمیم امام جماعت عادل نبوده یا وضو نداشته است، آیا باید

نماز را دوباره بخوانیم؟

همه مراجع، به جز تبریزی و وحید: نماز مأمومین صحیح است و نیاز به اعاده یا قضا ندارد. وحید و تبریزی: در صورتی که کارهایی انجام نداده باشد که نماز فردا را هر چند سهواً باطل می کند، مثل زیاد کردن رکوع، نماز مأمومین صحیح است.^{۱۳}

پرسش ۶. در چه مواقعی می توانیم به امام جماعت اقتدا کنیم؟

همه مراجع: در رکعت اول و دوم نماز، در حال قرائت و رکوع و قنوت، می توان اقتدا کرد. در رکعت سوم و چهارم نیز اقتدا در حال رکوع مانعی ندارد. وقتی که امام مشغول خواندن تسبیحات اربعه (سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر) است، اگر بدانیم که نمی توانیم حمد را بخوانیم و به رکوع امام برسیم، احتیاط آن است که صبر کرده و در رکوع اقتدا کنیم.^{۱۴}

پرسش ۷. آیا زنان می‌توانند امام جماعت شوند؟

همه مراجع، به جز امام و فاضل: امامت زن برای زنان جایز است.

امام و فاضل: امام جماعت، بنابر احتیاط واجب، باید مرد باشد.^{۱۵}

پرسش ۸. اگر در حال رکوع اقتدا کردیم و قبل از آنکه به اندازه رکوع خم شویم،

امام جماعت بلند شد، وظیفه چیست؟

امام، بهجت، فاضل، نوری: می‌تواند نیت فرادا کند و نماز خود را بخواند و می‌تواند صبر

کند تا امام برای رکعت بعد برخیزد و آن را رکعت اول نماز خود حساب کند.

صافی: بنابر احتیاط واجب، باید بایستد تا امام برای رکعت بعد برخیزد.

تبریزی: بنابر احتیاط واجب، باید قصد فرادا کند.

مکارم: نیت فرادا می‌کند و نمازش صحیح است.

سیستانی: می‌تواند قصد فرادا کرده و نماز را تمام کند.

وحید خراسانی: باید با امام جماعت به سجده رود و رکعت بعدِ امام را رکعت اول خود قرار دهد و بنابر احتیاط واجب، بعد از متابعت امام، بایستد و تکبیر را به قصد قربت مطلقه، اعم از تکبیره الاحرام و ذکر، بگوید.^{۱۶}

پرسش ۹. چرا معمولاً محراب امام جماعت را گود می‌کنند و امام پایین‌تر می‌ایستد؟

همه مراجع: در نماز جماعت، محل ایستادن امام نباید از محل ایستادن مأمومین بالاتر باشد؛ ولی اگر مقدار کمی بلندتر باشد، کمتر از یک وجب، اشکال ندارد و بالاتر بودن مأمومین اشکال ندارد. از سویی، برای آنکه افراد در مواقع خاص در حیاط مسجد یا اطراف آن قرار می‌گیرند و ممکن است سطح زمین از شبستان پایین‌تر باشد، محراب را گود می‌کنند تا محل ایستادن این دسته از افراد از امام جماعت پایین‌تر قرار نگیرد.^{۱۷}

پرسش ۱۰. در نماز جماعت چند نفر در کنار هم نماز خود را تمام کردند. نماز ما با

جماعت صحیح است یا فرادا می‌شود؟

اگر در نماز، بین مأموم و امام یا بین مأموم و کسی که به واسطه او به امام متصل است، بیشتر از یک قدم بزرگ فاصله پیدا شود، نمازش فرادا می‌شود و صحیح است^{۱۸} و اگر فوراً اقتدا کنند، جماعت صحیح می‌باشد.

پرسش ۱۱. در رکعت دوم به امام اقتدا کردم. در رکعت سوم امام که باید حمد و سوره

بخوانم، اگر به اشتباه تسبیحات اربعه بخوانم یا ساکت بمانم، نمازم باطل می‌شود؟

اگر بر اثر غفلت و فراموشی، حمد و سوره را نخوانید و پس از رفتن به رکوع متوجه شوید،

نماز باطل نیست. در این صورت، انجام دو سجده سهو بعد از نماز، مطابق احتیاط است.^{۱۹}

پرسش ۱۲. در نماز جماعت، وقتی امام در رکعت سوم و چهارم است و وظیفه ما خواندن

حمد و سوره می باشد، اگر بدانیم که با خواندن سوره به رکوع امام نمی رسیم، در اینجا خواندن سوره چه صورتی دارد؟

فاضل، امام، نوری: در این صورت، باید سوره را نخواند؛ ولی اگر خواند، نمازش صحیح است.

صافی: چنانچه عمداً سوره را بخواند و به رکوع نرسد، نمازش اشکال دارد.

وحید، سیستانی، تبریزی: چنانچه عمداً سوره را بخواند و به رکوع نرسد، نمازش صحیح

است و باید به وظیفه منفرد عمل کند.^{۲۰}

پرسش ۱۳. اگر مشغول نماز نافله باشیم و نماز جماعت شروع شود، می توانیم نماز نافله را بشکنیم؟

همه مراجع: چنانچه اطمینان ندارد که اگر نماز را تمام کند به رکعت اول نماز جماعت

می رسد یا نه، مستحب است نماز نافله را رها کند و مشغول نماز جماعت شود.^{۲۱}

پرسش ۱۴. کسانی که در خوابگاه یا دانشکده امام جماعت هستند و ما آنان را نمی‌شناسیم،

اقتدا به آنان چه صورتی دارد؟

همه مراجع: اگر با اعزام از مراکز تبلیغی، علم به عدالت آنان پیدا می‌کنید، اقتدا مانعی ندارد؛ وگرنه باید از کسانی که با او رفت‌وآمد دارند، تحقیق کنید تا اطمینان به عدالت او پیدا کنید و با احراز نکردن عدالت، اقتدا صحیح نیست.

رهبری: اگر عدالت او نزد مأموم به هر طریقی ثابت شود، اقتدا به او جایز و نماز جماعت صحیح است.^{۲۲}

پرسش ۱۵. اگر امام جماعت در رکعت دوم نماز چهار رکعتی، به اشتباه سلام دهد، نماز ما

هم باطل می‌شود؟

همه مراجع: اگر امام فقط سلام دهد و از حالت نماز گزار خارج نشود، نمازشان صحیح است؛ باید نیت فرادا کرده و نماز خود را تمام کنند. اگر امام جماعت هم متوجه اشتباه خود بشود، می‌تواند برخیزد

و بقیه نماز خود را به جماعت بخواند و بعد از نماز، دو سجده سهو برای سلام بیجا انجام دهد.^{۲۳}

پرسش ۱۶. بسیاری افراد در نماز جماعت، قبل از امام به رکوع و سجده می‌روند یا برمی‌خیزند. آیا نمازشان صحیح است؟

امام، بهجت، صافی، مکارم: مأموم باید افعال نماز، مثل رکوع و سجود، را با امام یا کمی بعد از امام به جا آورد و اگر عمداً پیش از امام یا مدتی بعد از امام انجام دهد، معصیت کرده است، ولی نمازش صحیح است. (البته از نظر حضرت امام، اگر دو رکن پشت سر هم باشد، بعید نیست نمازش فرادا شود.)

وحید، زنجانی، سیستانی، تبریزی: اگر عمداً پیش از امام یا مدتی بعد از امام انجام دهد، جماعتش باطل می‌شود؛ ولی اگر به وظیفه منفرد عمل کند، نمازش صحیح است.

فاضل: در فرض سؤال، معصیت کرده است و احتیاط واجب آن است که نماز را تمام کند

و دوباره بخواند.^{۲۴}

نوری: مأموم باید افعال نماز، مثل رکوع و سجود، را با امام یا کمی بعد از امام به جا آورد و اگر عمداً پیش از امام یا مدتی بعد از امام انجام دهد، معصیت کرده است، ولی نمازش صحیح است و اگر در حال قرائتِ امام به رکوع رود، نمازش باطل می‌شود.

پرسش ۱۷. برای تبعیت از امام جماعت، پس از برخاستن، دوباره به رکوع رفتم. آیا رکوع

اضافی نماز را باطل می‌کند؟

همه مراجع، به جز سیستانی: اگر سهواً پیش از امام سر از رکوع بردارد، چنانچه امام در رکوع باشد، باید به رکوع برگردد و با امام سربردارد و در این صورت، زیاده شدن رکوع که رکن است، نماز را باطل نمی‌کند؛ ولی اگر به رکوع برگردد و پیش از آنکه به رکوع برسد، امام سربردارد، نمازش باطل است.

سیستانی: اگر سهواً پیش از امام سر از رکوع بردارد، چنانچه امام در رکوع باشد، بنابر احتیاط باید به رکوع برگردد و با امام سربردارد و در این صورت زیاد شدن رکوع که رکن است، نماز را باطل نمی‌کند؛ ولی اگر به رکوع برگردد و پیش از آنکه به رکوع برسد، امام سربردارد، نمازش بنابر احتیاط باطل است.^{۲۵}

پرسش ۱۸. نمازهای واجب کدام است؟

۱. نماز یومیه (پنج نماز در هفده رکعت)؛ ۲. نماز آیات؛ ۳. نماز میّت؛ ۴. نماز قضای پدر؛
۵. نماز طواف واجب؛ ۶. نمازی که به سبب اجاره، نذر، عهد و قسم واجب می‌شود.

پرسش ۱۹. نمازهای مستحب کدام است؟

۱. نماز عید فطر، در زمان غیبت؛ ۲. نماز عید قربان، در زمان غیبت؛ ۳. نماز وحشت؛ ۴. نماز جعفر طیّار؛ ۵. نماز غفیله؛ ۶. نماز اول ماه؛ ۷. نوافل یومیه (نافله‌های نمازهای واجب)؛ ۸. نماز شب؛
۹. نماز زیارت؛ ۱۰. نماز تحیت مسجد؛ ۱۱. نماز شکر؛ ۱۲. نماز باران؛ ۱۳. نماز برآورده شدن حاجت.

الحمد لله رب العالمين

أهدنا الصراط المستقيم

أهدنا الصراط المستقيم

الحمد لله رب العالمين

أهدنا الصراط المستقيم

الحمد لله رب العالمين

پرسش ۲۰. آیا محل ایستادن خانم‌ها در نماز، باید عقب‌تر از مردها باشد؟

امام، بهجت، صافی، نوری: خیر، اگر جلوتر از مرد هم بایستد، اشکال ندارد؛ ولی بهتر است زن عقب‌تر از مرد بایستد.

تبریزی: باید بین زن و مرد دست‌کم یک وجب فاصله باشد و با رعایت فاصله، اگر زن هم جلوتر بایستد، نمازش صحیح است.

خامنه‌ای: بنابر احتیاط واجب، باید دست‌کم بین زن و مرد یک وجب فاصله باشد و با رعایت فاصله، اگر زن هم جلوتر بایستد، نمازش صحیح است.

فاضل و مکارم: زن باید عقب‌تر از مرد بایستد؛ وگرنه، نماز او باطل است و فرقی بین محرم و نامحرم نیست. سیستانی: بنابر احتیاط لازم، زن باید عقب‌تر از مرد بایستد و فرقی بین محرم و نامحرم نیست.

وحید: باید بین مرد و زن در حال نماز، حداقل یک وجب فاصله باشد؛ ولی اگر زن برابر مرد یا جلوتر، در کمتر از فاصله‌ای که ذکر شد، بایستد و هر دو با هم وارد نماز شوند، باید نماز را دوباره بخوانند.^{۲۶}

پرسش ۲۱. آیا برای خواندن نماز قضا، می‌توانیم به جماعت اقتدا کنیم؟

همه مراجع: بلی، اقتدا به جماعت در نماز قضا، اشکال ندارد و لازم نیست هر دو یک نماز بخوانند؛ بلکه قضای نماز صبح را می‌توان به نماز ظهر یا عصر امام جماعت اقتدا کرد.^{۲۷}

پرسش ۲۲. پس از تکبیر امام جماعت، هنوز صف‌های جلو تکبیر نگفته‌اند. اگر کسی در صف‌های بعدی تکبیره الاحرام بگوید، نمازش چه حکمی دارد؟

همه مراجع، به جز بهجت: اگر صف‌های جلو آماده نمازند و تکبیر گفتن آنان نزدیک است، افراد در صف‌های بعدی می‌توانند تکبیره الاحرام بگویند و وارد نماز شوند.
بهجت: احتیاط واجب آن است که پیش از تکبیر کسانی که در صف‌های جلو هستند، تکبیر نگویند.

مکارم: صبر کردن خلاف احتیاط است.^{۲۸}

پرسش ۲۳. نماز جمعه واجب است یا مستحب و به جای نماز ظهر محسوب می شود یا خیر؟

همه مراجع، به جز تبریزی، صافی، مکارم: در زمان غیبت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، نماز جمعه واجب تخییری است و بهتر است انسان در این نماز شرکت کند و برای کسی که آن را به جا می آورد، کفایت از نماز ظهر می کند؛ ولی احتیاط مستحب آن است که هر دو را بخواند.

تبریزی و خویی: اگر نماز جمعه با شرایطش اقامه شود، شرکت در آن احتیاط واجب است و برای کسی که آن را به جا آورد، کفایت از نماز ظهر می کند.

صافی: شرکت در اقامه نماز جمعه بسیار خوب است؛ ولی کسی که نماز جمعه را به جا می آورد، بنابر احتیاط واجب باید نماز ظهر را بخواند و به نماز جمعه اکتفا نکند.

مکارم: در زمان غیبت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، نماز جمعه واجب تخییری است و برای کسی که آن را به جا می آورد، کفایت از نماز ظهر می کند؛ ولی به هنگام تشکیل حکومت اسلامی، احتیاط در خواندن نماز جمعه است.^{۲۹}

پرسش ۲۴. نماز غفيله چيست؟

همه مراجع: يکي از نمازهاي مستحبي نماز غفيله است که بين نماز مغرب و عشا خوانده مي شود. در رکعت اول، بعد از حمد و به جاي سوره، اين آيه را بگويد: ﴿وَاِذَا النُّونُ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَّنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِيْنَ. فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِيْنَ.﴾

در رکعت دوم نيز بعد از حمد، اين آيه را بخواند: ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِيْحُ الْغَيْبِ لَا يَعْْلَمُهَا اِلَّا هُوَ وَ يَعْْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْْلَمُهَا وَ لَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَ لَا رَطْبٍ وَ لَا يَابِسٍ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِيْنٍ.﴾

در قنوت آن بگويد: «اللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ بِمَفَاتِيْحِ الْغَيْبِ الَّتِي لَا يَعْْلَمُهَا اِلَّا اَنْتَ اَنْ تُصَلِّيَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِهِ وَّ اَنْ تَفْعَلَ بِيْ كَذَا وَّ كَذَا اِبَهْ جَايْ اَيْنَ كَلِمَه، حَاجَتِ خُود رَا ذَكَرَ كُنْدَ وَّ سِپَسِ بَگويد: [اللّٰهُمَّ اَنْتَ وَلِيُّ نِعْمَتِيْ وَ الْقَادِرُ عَلٰى طَلِبَتِيْ تَعْلَمُ حَاجَتِيْ فَاسْئَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِهِ عَلَيهِ

وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ لَمَّا قَضَيْتَهَا لِي.»

می‌توان نماز غفیله را به جای دو رکعتِ نافله نماز مغرب به جای آورد.^{۳۰}

پی‌نوشت‌ها

۱. طه، ۱۴.
۲. پیامبران یادشده عبارت‌اند از: اسماعیل، لقمان، موسی، عیسی و پیامبر اسلام ﷺ.
۳. أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الصَّلَاةُ وَهِيَ آخِرُ وَصَايَا الْأَنْبِيَاءِ؛ کافی، ج ۳.
۴. طه، ۱۴.
۵. رعد، ۲۸.
۶. عنکبوت، ۴۵.
۷. بقره، ۲۱.
۸. توضیح‌المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۰۰.
۹. توضیح‌المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۰۱.
۱۰. توضیح‌المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۰۲؛ وحید، توضیح‌المسائل، م ۱۴۱۰.
۱۱. توضیح‌المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۰۹؛ رهبری، سایت؛ وحید، توضیح‌المسائل، م ۱۴۱۷.
۱۲. توضیح‌المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۱۳ و ۱۴۱۴؛ وحید، توضیح‌المسائل، م ۱۴۲۱ و ۱۴۲۲.
۱۳. توضیح‌المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۲۱؛ وحید، توضیح‌المسائل، م ۱۴۲۹.

١٤. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٢٧ و ١٤٣٠ و ١٤٤١ و ١٤٤٢؛ وحيد، توضيح المسائل م ١٤٣٧ و ١٤٣٨ و ١٤٤٧ و ١٤٤٩.
١٥. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٥٣، رهبرى، اجوبة الاستفتاءات، س ٥٩٦؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٦١.
١٦. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٢٩؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٣٧.
١٧. توضيح المسائل مراجع، جلد ١ م ١٤١٥؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٢٣.
١٨. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٣٧؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٤٥.
١٩. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ٩٤٢ و ١٢٣٦؛ وحيد، توضيح المسائل، م ٩٥١ و ١٢٤٥.
٢٠. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٤٣؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٥١؛ فاضل، عروة الوثقى، ج ١، ١٩٤٣.
٢١. توضيح المسائل، مراجع، ج ١، م ١٤٤٩؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٥٧.
٢٢. امام، تحرير الوسيلة، ج ١، ص ٢٣٣، م ٣؛ فاضل، عروة ج ١، م ١٩٧٤ و ١٩٧٥؛ مكارم، عروة ج ١، ص ٦٨١، م ١٤ و ١٥؛ وحيد، منهاج الصالحين، ج ١، ص ٢٤٢؛ سيستاني، منهاج الصالحين، ج ١، ص ٢٦٥؛ تبريزى، صراط النجاة ج ١، س ٢٤٦؛ بهجت، وسيلة النجاة، ج ١، م ١٠٦٠ و ١٠٦٤؛ نورى، هزارويك مسئله فقهي، س ٢٠٢؛ صافى، جامع الاحكام، ج ١، س ٣٠٠.
٢٣. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٢٣٦؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٢٤٥.
٢٤. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٧٠؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٧٨.
٢٥. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤٧١؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٧٩.
٢٦. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ٨٨٧؛ وحيد، توضيح المسائل، م ٨٩٥ و ٨٩٦؛ رهبرى، اجوبة الاستفتاءات، س ٣٧٤.
٢٧. توضيح المسائل مراجع، ١٣٨٨؛ نورى، توضيح المسائل، م ١٣٨٧؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٣٩٦؛ رهبرى، دفتر.
٢٨. توضيح المسائل مراجع، ج ١، م ١٤١٨؛ وحيد، توضيح المسائل، م ١٤٢٦؛ بهجت، استفتاءات، ج ٢، س ٢٦٧٢؛ عروة

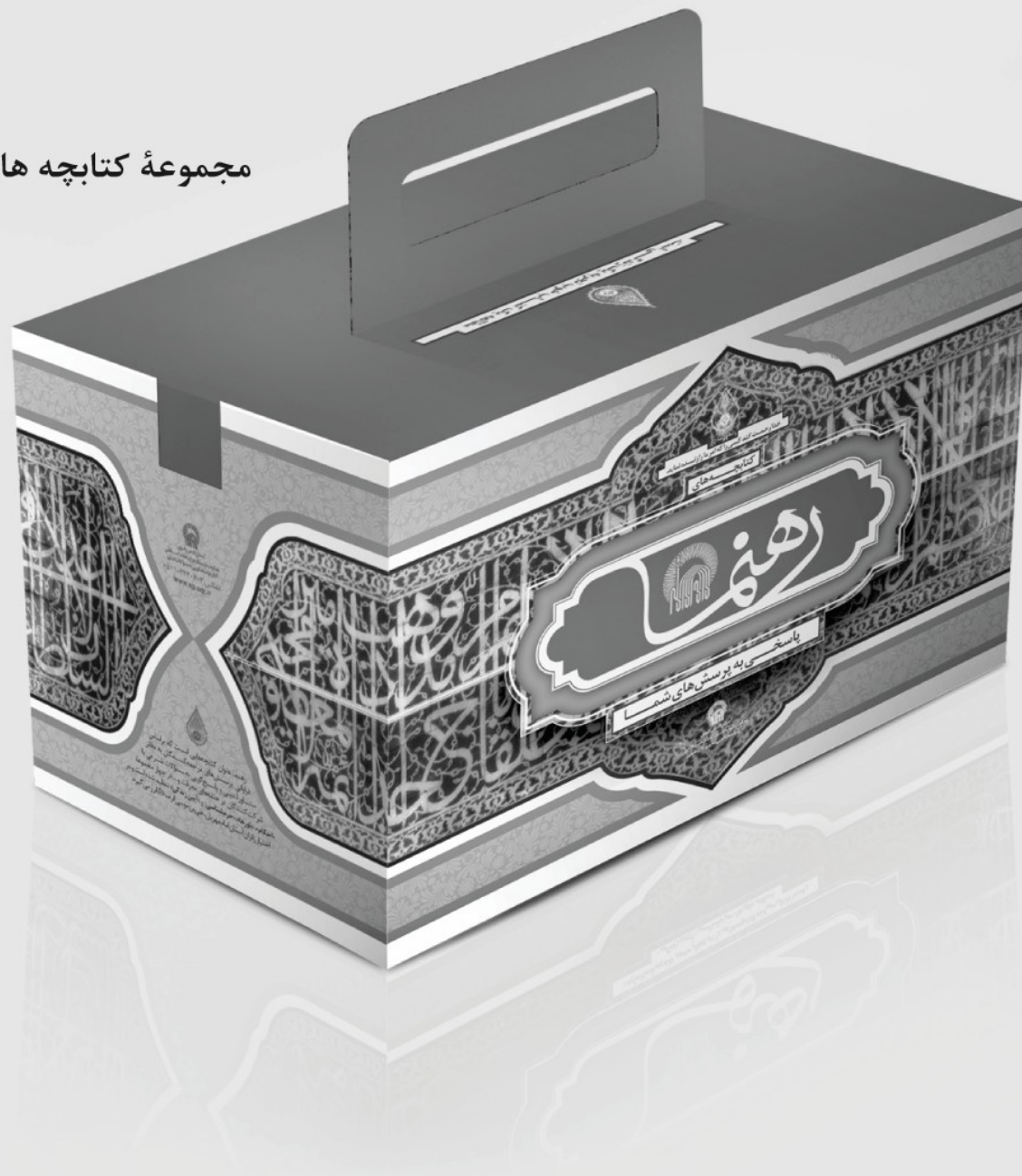

الوثقی، حاشیة مکارم، ج ۱، ص ۶۶۵، مسئله ۲۰.

۲۹. مکارم، امام، تبریزی، توضیح المسائل مراجع، بخش احکام نماز جمعه، م ۱؛ صافی، جامع الاحکام، س ۳۵۱ و ۳۵۳؛ سیستانی، منهج الصالحین، ج ۱، المقصد الثانی عشر: فی صلاة الجمعة؛ وحید، منهج الصالحین، ج ۲، الفصل الثالث عشر: فی صلاة الجمعة؛ نوری، استفتائات، ج ۲، س ۲۱۵ و ۲۱۶؛ بهجت، توضیح المسائل، نماز جمعه، م ۲.

۳۰. توضیح المسائل مراجع، م ۷۷۵؛ نوری، توضیح المسائل، م ۷۷۶؛ وحید، توضیح المسائل، م ۷۸۱؛ رهبری، دفتر.

مجموعه کتابچه های رهنما

نسخه دیجیتال رهنما

مرکز پخش: مشهد مقدس، نیش ورودی باب الجواد علیه السلام
فروشگاه عرضه محصولات رضوی
تلفن: ۰۵۱۱-۲۲۸۵۲۰۴

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.